

Muistio

9.12.2020

VN/15298/2019

VN/15298/2019-STM-35

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta

Viite: Hallituksen esitys 213/2020 eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta, kuulemistilaisuus 8.12.2020

Vastine eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle**Asiantuntijalääkärin kannanoton sisällön muotovaatimukset ja ehdotetun vahvistamislausuman muotoilu**

Esityksessä ehdotettua kannanoton muotovaatimusten tarkentamista kannatetaan lausunnoissa oikeansuuntaisena askeleena sosiaalivakuutusjärjestelmiä kohtaan tunnetun luottamuksen lisäämisessä. Lisäksi esitykseen sisältyvä ehdotus laeissa olevan terveydenhuollon ammattihenkilölain 23 §:ään tehdyn viittauksen poistamiseksi saa myös kannatusta.

Sen sijaan kannanottoon sisältyvän vahvistamislausuman muotoilua kohtaan esitetään edelleen huomautuksia. **Oikeusministeriö (OM)**, **Lääkäriliitto** ja **Suomen Vakuutuslääkärien yhdistys ry** katsovat, että lausuman lisääminen lainsäädäntöön tulee aiheuttamaan sekaannusta. OM ja Lääkäriliitto eivät pidä lausumaa lainkaan tarpeellisena. Myös **KELA** suhtautuu ehdotettuun vahvistamislausumaan kriittisesti. **Kuluttajaliitto** yhdessä **Potilasliiton** kanssa katsovat, että hallituksen esityksen alkuperäinen muotoilu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (ns. ammattihenkilölaki) 23 §:n mukaisesti oli nyt ehdotukseen sisältyvää muotoilua parempi. Sekä **Valvira** että **SOSTE ry** toteavat, että ehdotettuun lausumaan sisältyvä viittaus omaantuntoon voitaisiin myös poistaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) korostaa, että asiantuntijalääkäreiden tehtävä on olennaisen tärkeä sosiaalivakuutusjärjestelmässä yhdenvertaisen kohtelun, oikeusturvan toteutumisen ja etuusjärjestelmien kestävän rahoituksen kannalta. Tällä esityksellä pyritään vahvistamaan luottamusta sosiaalivakuutusjärjestelmän päätösten oikeellisuuteen. STM huomauttaa, että esitykseen sisältyvissä laeissa viitataan ammattihenkilölain 23 §:ään ja todetaan, ettei mainitun lainkohdan muotovaatimuksia tarvitse noudattaa. Tämä lakiviittaus on ollut omiaan aiheuttamaan väärää tulkintoja ja lisäämään epäluottamusta.

Lakiviittauksen poistamista yksinään ei kuitenkaan voida pitää riittävänä toimenpiteenä. Kun lakeihin lisätään erityinen asiantuntijalääkärin kannanottoa koskeva lausuma, on pyrkimyksenä sekä selventää asiantuntijalääkärin roolia suhteessa hoitavaan lääkäriin että myös hälventämään epäluottamusta, jota esimerkiksi kansalaisaloite KAA 4/2018 vp on ilmentänyt. Etenkin sosiaali- ja terveysalan sekä potilasjärjestöt ovat pitäneet tätä tärkeänä. Ottaen huomioon edellä oleva STM pitää tärkeänä, että vahvistamislausumassa säilytettäisiin viittaus omaantuntoon eettisenä ohjenuorana.

Useat lausijat, kuten Lääkäriliitto, Valvira, **Finanssiala**, **ETK** ja **TELA** katsovat, että vahvistamislausumalla on myönteistä merkitystä kansalaisten keskuudessa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Asiantuntijalääkärin osallistuminen asian käsittelyyn

Ehdotukseen sisältyy työtapaturma- ja ammattitautilain 121 §:n muutos, jonka mukaan asiantuntijalääkärin ei tarvitsisi osallistua asian valmisteluun, jos osallistuminen on ilmeisen tarpeetonta. Useat lausunnonantajat pitävät tätä ehdotusta kannatettavana ja sen koetaan sujuvoittavan korvausprosesseja.

Finanssiala, TELA ja Eläketurvakeskus esittävät kuitenkin, että tämä muutos olisi syytä lisätä myös esitykseen sisältyviin työeläkelakeihin. **Valtiokonttori** puolestaan esittää, että tulisi sallia nyt esitettyä laajemmin harkintavallan lisääminen myös silloin, kun korvausasia koskee työkyvyn arviointia. Kuluttajaliitto esittää huolensa asiaan liittyen ja katsoo, että jos vakuutuslaitosten harkintavaltaa lisätään nykyisen hallituksen esityksen mukaisesti, tulisi hallituksen esityksessä olla nykyistä kattavampi ja täsmällisempi esimerkkilista niistä tilanteista, jolloin lääketieteellisen osaamisen edellytyksestä ei voida luopua. Myös Suomen vakuutuslääkärien yhdistyksellä on huolta asiaan liittyen.

STM toteaa työeläkealan lausunnonantajien tapaan, että työeläkkeiden kohdalla tilanteet, joissa harkintavallan käyttö asiantuntijalääkärin osallistumiselle olisi perusteltua, ovat harvinaisempia kuin työtapaturma- ja ammattitautikysymyksissä. Esitykseen kirjatun mukaisesti työeläkelakien soveltamisessa on pääasiallisesti aina kysymys työ- ja toimintakyvyn arvioinnista, missä lääketieteellisen harkinnan painoarvo on keskeinen. Tämän vuoksi olisi työeläkelakien osalta arvioitava täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin, miten harkintavallan lisäämisestä olisi säädettävä eläkelaitosten lääkäriasiantuntijan osalta. STM katsoo, että ehdotukseen ei tältä osin tule tehdä muutoksia.

Siirtymäaika

Lausujista toimeenpanijoita edustavat Finanssiala, Kansaneläkelaitos, TELA, Eläketurvakeskus ja **Tapaturmavakuutuskeskus TVK** ovat esittäneet, että vahvistuslausuman käyttöönotolle sallittaisiin siirtymäaika vakuutuslaitosten tietojärjestelmien edellyttämien järjestelmätöiden toteuttamiselle.

STM toteaa, että sen saaman selvityksen perusteella eri laitosten menettelytavoissa on eroja ja tietojärjestelmien edellyttämien toimenpiteiden tarve vaihtelee. Lausuntojen perusteella voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista säätää 6 kk:n pituinen siirtymäaika. Siirtymäajalla ei ole merkittävää vaikutusta esityksen tavoitteiden toteutumiseen.

Asiantuntijalääkärin erikoisalan osaamisen edellyttäminen

Sekä Kuluttajaliitto että SOSTE ry katsovat lausunnoissaan, että lakeihin kirjattaisiin säännös erikoisalan asiantuntijalääkärin käyttämisestä tapauskohtaisesti. Erikoislääkärin osaamista tulisi edellyttää esimerkiksi tilanteissa, joissa hakijan työkyvyttömyyden arvioinnissa on huomioitava sairauksien ja/tai vammojen yhteisvaikutuksia.

STM toteaa, että ehdotetulla sääntelyllä olisi merkittävä vaikutus vakuutuslaitosten menettelyyn ja käsittelyn joutuisuuteen. Velvoitteella olisi myös todennäköisesti merkittäviä kustannusvaikutuksia. Asianmukainen tapauskohtainen sääntely edellyttää valmistelua, jossa otetaan huomioon hyvän ja selkeän lainsäädännön tarpeet ja tehdään riittävä vaikutusten arviointi.

Liikennevakuutuslain muutostarve

Kuntoutusalan asiantuntijat ry ehdottaa, että samassa yhteydessä muutettaisiin liikennevakuutuslain (460/2016) 63 §:ää, jossa säädetään päätösten antamisesta ja perustelemisesta.

STM toteaa, että kansalaisaloitteen KAA 4/2018 vp käsittelyn ja hallitusohjelman kirjauksen perusteella muutoksia ehdotetaan tässä yhteydessä ainoastaan sosiaalivakuutuksiin. Näihin ei lueta liikennevakuutuslain eikä myöskään potilasvakuutuslain mukaista korvausjärjestelmää.

Käypä hoito –suositusten huomioon ottaminen

Kuntoutusalan asiantuntijat ry ehdottaa edelleen, että ehdotuksiin sisältyvissä laeissa tulisi säätää vakuutuslääkärille selkeämpi velvollisuus ylläpitää omaa lääketieteellistä osaamistaan ja huomioida päätöksissään sekä ajankohtainen tutkimustieto, että kansalliset hoitokäytännöt, kuten käypä hoito -suositukset.

STM toteaa, että vakuutus- ja eläkelaitoksessa työskentelevää lääkäriä kuten kaikkia muitakin lääkärin työtä tekeviä koskevat lääkärin etiikkaan sekä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeviin lakeihin, määräyksiin ja ohjeisiin liittyvät velvollisuudet. Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri esittää asioiden ratkaisemiseen liittyvät arvionsa nimenomaan lääkärin ominaisuudessa ja vastaa antamistaan arvioista ammatinharjoittamisvastuunsa perusteella. Ehdotetun kaltainen sääntely ei ole esitykseen sisältyvissä laeissa tarpeen.

Lopuksi

STM on samaa mieltä useiden lausunnon antajien kanssa, että nyt ehdotettujen muutosten vaikutuksia tulee seurata ja arvioida, minkälaisia toimenpiteitä mahdollisesti tullaan vielä tarvitsemaan esityksen tavoitteiden toteutumiseksi. Myös sosiaalivakuutusjärjestelmän toimintatapojen tunnettuutta on edelleen lisättävä.

STM on jo ryhtynyt toimenpiteisiin, jolla parannetaan viestintää sosiaalivakuutusjärjestelmien menettelytavoista ja julkaissut omilla verkkosivuillaan asiantuntijalääkäreiden tehtäväkuvaa koskevan sivuston stm.fi/vakuutuslääkärit. Samoin muutoksenhakujärjestelmän osalta tulee seurata, mitä vaikutuksia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetulla lailla (808/2019) on STM:n hallinnonalaan kuuluvien muutoksenhakulautakuntien toimintaan ja muutoksenhakujärjestelmässä koettuihin epäkohtiin.

Osastopäällikkö

Heli Backman

Neuvotteleva virkamies

Kirsi Terhemaa

Liitteet	Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.
Jakelu	Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta
Tiedoksi	Eduskunta, Sanna Pekkarinen

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/15298/2019

STM; HE eduskunnalle laeiksi työtaturma- ja ammattitautilain ja eräiden työeläkelakien muuttamisesta

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/15298/2019-STM-35

Vastine eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Terhemaa Kirsi 91208681H	2020-12-09T16:57:48	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Backman Heli 91228690Y	2020-12-09T17:08:44	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

daa694dbe04b5dbf4b612f458679e955148c641efead8a047712dc41cc416b36